

در نشست علمی بررسی شد برخی عادات عجیب میان نسبی‌انگاران اخلاقی

یک پژوهشگر فلسفه اخلاق در نشست علمی «نسبی‌انگاری اخلاقی» به نمونه‌هایی از کارهای ضداخلاقی که اخلاقی تلقی شده است

یک پژوهشگر فلسفه اخلاق در نشست علمی «نسبی‌انگاری اخلاقی» به نمونه‌هایی از کارهای ضداخلاقی که اخلاقی تلقی شده است اشاره کرد و گفت: رها کردن افراد مسن به هنگام مهاجرت در بین اسکیموها یا زنده دفن کردن رهبران سیاسی و مذهبی در یک قبیله ای در سودان و آدم خواری که در برخی قبیله ها رواج دارد نمونه هایی از این موارد است.

ارسال/ برخی عادات عجیب در بین نسبی‌انگاران اخلاقیه گزارش ایکن، پیمان جباری؛ پژوهشگر فلسفه اخلاق، ۱۴ شهریورماه در نشست علمی «نسبی‌انگاری اخلاقی» که از سوی بنیاد پژوهش‌های آستان قدس رضوی و با همکاری دانشگاه قم و دانشگاه فردوسی مشهد برگزار شد با بیان اینکه براساس باور یونانیان باستان، نوموس و قانون، فرمان روای همه مردم است و نسبی‌انگاری یکی از قدیمی‌ترین نظریات اخلاقی شناخته می‌شود، گفت: در حقیقت فلسفه اخلاق با سقراط شروع می‌شود گرچه رد نظریه اخلاق را می‌توان قبل از او هم جست‌وجو کرد. در دوره او سوفسطائیان زندگی می‌کنند و بحث بین طرفداران نوموس (قانون اخلاقی مرسوم جامعه) و فوسیسیس (طبیعت) جریان دارد. سوفسطائیان همه قوانین مرسوم را منکر نبودند بلکه طیفی از کسانی بودند که سوفسطائی و طرفدار نوموس بودند و برعکس هم کسانی بودند.

وی با اشاره به نسبی‌گرایی ویلیامز، فیلسوف معروف اخلاق، اضافه کرد: او بیان می‌کند در ادوار مختلف ممکن است آنقدر فرهنگ‌ها از همدیگر دور باشند که نتوانند با همدیگر گفت‌وگو کنند لذا اگر فرهنگی برده‌داری را مجاز بداند و دیگری غیرمجاز به تعبیر ویلیامز ناسازگاری مفهومی به دست خواهد آمد.

جباری با بیان اینکه وقتی پیش فرض چیزی کاذب باشد عده‌ای معتقدند که یک جمله کاذب خواهد شد و برخی می‌گویند کاذب نیست ولی ارزش صدق ندارد به بحث اعتبار برابر در نسبی‌گرایی اشاره و اظهار کرد: بر این اساس، آراء متضاد اخلاقی در فرهنگ‌های مختلف از اعتبار برابر برخوردار هستند و نمی‌شود یکی را بر دیگری ترجیح داد زیرا معیاری در این باره وجود ندارد که بخواهیم آن را براساس این معیار بسنجیم. نسبی‌گرا می‌گوید اگر در ایران یک کار خوب و در ژاپن همان کار بد تلقی شود به یک اندازه اعتبار دارند ولو اینکه هر دو درست هم باشند، بنابراین نمی‌توان گفت کدام اعتبار بیشتری دارد مگر اینکه گفته شود کارکرد کدامیک بیشتر است.

وی با اشاره به نسبی‌گرایی فراگیر، تصریح کرد: نسبی‌گرای فراگیر در مورد هر معرفت و گزاره‌ای، نسبی‌گرا است؛ نسبی‌انگارهای معرفتی می‌گویند هر نوع معرفتی، نسبی است؛ هارین که فیلسوف مشهوری است به شدت ضدنسبی‌انگار در علم است و به شدت نسبی‌انگار در حوزه اخلاق است.

این پژوهشگر فلسفه با اشاره به نسبی‌گرایی اخلاقی با بیان اینکه در اینجا با مشکل اصطلاحی روبرو هستیم، گفت: از دوره دیوید فونگ مباحثی در مورد نسبی‌گرایی در فلسفه در مداخل دایره المعارف مربوطه دارند؛ او در نسبی‌گرایی اخلاقی نوعی تقسیم‌بندی کرده است که در حقیقت سه اصطلاح است که گاهی خلط می‌شود. نسبی‌گرایی اخلاقی توصیفی، نسبی‌انگاری اخلاقی هنجاری و نسبی‌انگاری هنجاری فرااخلاقی که بحث ما عمدتاً ناظر به سومی است. نسبی‌انگاری اخلاقی توصیفی از قرن نوزدهم به بعد به واسطه مردم‌شناسی و جامعه‌شناسی و ... رواج پیدا کرد. زنده دفن کردن برخی شخصیت‌های سیاسی و مذهبی

جباری به نمونه‌هایی از کارهای ضداخلاقی که اخلاقی تلقی شده است، ادامه داد: رها کردن افراد مسن به هنگام مهاجرت در بین اسکیموها رواج دارد و والدین آن‌ها می‌دانند که اسکیموها باید زمستان مهاجرت کنند لذا در بین آنان پذیرفته شده است چون اگر بخواهند والدین را با خود ببرند خودشان هم از سرما خواهند مرد لذا آن‌ها را رها می‌کنند. یا زنده دفن کردن رهبران سیاسی و مذهبی در یک قبیله ای در سودان؛ وقتی طرف‌مریض شد برای اینکه عزت او از بین نرود او را زنده دفن می‌کنند و هم خود فرد و هم اطرافیانش پذیرفته‌اند یا آدم‌خواری که در برخی قبیله‌ها رواج دارد.

این پژوهشگر اخلاق با بیان اینکه در بین ژاپنی‌ها این مسئله رواج داشت که افرادی که سامورایی می‌شدند این رسم وجود داشت که اولین نفری را که می‌دید می‌کشت، این کار بد دانسته نمی‌شد، اضافه کرد: الان در جوامع جدید هم بحث سقط جنین و اتانازی از جمله موارد نسبی‌گرایی است؛ اگر قرار است نسبی‌گرایی اخلاقی باشد باید حواسش باشد که این موارد به

امور غیراخلاقی بازگشت نداشته باشد. مثلاً یک هنجار اخلاقی مشترک وجود دارد که بی احترامی به والدین بد است.

جباری با بیان اینکه نسبی انگار توصیفی اخلاقی می گوید من تحقیق کرده ام و این موارد مواردی هستند که هر قدر شما اطلاعات تاریخی و اجتماعی را در نظر بگیرید و بر روی آن توافق داشته باشید باز هم دوطرف به توافق نمی رسند، گفت: در اینجا بحث اختلاف نظر بنیادی ایجاد می شود که زیرمجموعه نسبی انگاری توصیفی است. در نسبی گرایی هنجاری هم بحث متمرکز بر روی هنجارها است؛ تعاریف در مورد هنجارها مختلف است که بنده دو تعریف را ذکر می کنم؛ اول اینکه اگر کسی طبق هنجارهای جاری جامعه خود عمل می کند نباید او را نکوهش کرد و باید از قضاوت در مورد او خودداری شود.

وی در پایان افزود: دوم اینکه برای هر کسی کار درست آن است که به جد معتقد باشد آن کار درست است یا فرهنگ و جامعه آن را درست می دانند؛ در حقیقت از منظر این گروه درست چیزی که منطبق بر هنجارهای جامعه است.